

Raadsvoorstel

Collegeverg. d.d. : 9 mei 2025
Zaaknummer : 202405571
Afdeling opsteller : Maatschappelijke ontwikkeling
Bereikbaar onder : +31455278485 , jeffrey.breijman@brunssum.nl
Portefeuillehouder : V  r  nice Hermans
Raadsvergadering d.d. : 4 juni 2025
Uiterlijke datum : Niet van toepassing

Aan de raad,

1. Onderwerp

Herijking sociaal domein (actiepunt 19 coalitieakkoord)

2. Uitgangssituatie (WAAROM?)

a. Aanleiding

In het coalitieakkoord 2022-2026 'Samen voor Brunssum' is de ambitie opgenomen om in deze raadsperiode te starten met een herijking van het sociaal domein.

Deze intentie is als volgt verwoord (zie voor verdere context het coalitieakkoord): "Uitgangspunt is en blijft dat de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet, ondanks de opne  ndfinanciering, worden uitgevoerd binnen het financie  le kader van de beschikbare budgetten. Daarvoor is vernieuwing nodig. Denk aan ontschotting budgetten, het voorkomen van concurrentie/doublures tussen zorgverleners, het uitwerken van nieuwe organisatievormen, en meer regionale samenwerking (waarop door het Rijk wordt aangestuurd) om schaalvoordelen te cre  ren. Ook kan daarbij gedacht worden aan het grondig analyseren, en zo nodig herijken, van de huidige rollen en geldstromen van de lokale uitvoeringsorganisaties (2 gemeentelijke afdelingen, CMWW, ISD BOL en Betere Buren) op het gebied van klantbenadering, realisatie van maatschappelijk doelen, effectiviteit en efficiency, werkprocessen, enzovoorts.

Het uiteindelijke doel is om met de beschikbare budgetten effectief beleid te ontwikkelen, en de samenwerkende uitvoeringsorganisaties zodanig te stroomlijnen dat de doelgroepen van de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet zo maximaal mogelijk worden ondersteund."

Voorgaande heeft geleid tot het volgende actiepunt: "Doorvoeren van vernieuwing binnen het Sociaal Domein gericht op effectief beleid, gestroomlijnde samenwerking en budgetbewaking".

Het coalitieakkoord is vervolgens vertaald in een uitvoeringsprogramma. Hierin is eveneens in globale zin opgenomen waarom & hoe we aan de slag gaan met de herijking sociaal domein.

In het uitvoeringsprogramma staat de volgende doelstelling: "Wij streven naar een sociaal domein dat ingericht is op basis van de maatschappelijke opgaven en de behoeften van de burger. Daarvoor zullen we de nodige beleidsmatige keuzes moeten gaan maken, waarbij nadrukkelijk aandacht is voor mogelijke verbeteringen in de effectiviteit en de efficiency van de bedrijfsvoering. De herijking moet de juiste inzichten geven om die keuzes te maken en de streefsituatie te bepalen."

De kernvraag n.a.v. bovenstaande is geworden: hoe krijgen we meer grip op het sociaal domein?

Hoe zijn we aan de slag gegaan?

Het college heeft besloten om planmatig en naar verwachting meerjarig aan de slag met actiepunt 19 van het coalitieakkoord en daarmee de herijking van het sociaal domein. Zorgvuldigheid gaat hierbij voor snelheid. Het sociaal domein omvat nu eenmaal een omvangrijk en dynamisch werkveld met een breed scala aan voorzieningen, doelgroepen, netwerkpartners en geldstromen en een grote wisselwerking tussen het 'ge  ndiceerde' participatie- en zorgaanbod binnen het sociaal domein en het voorzieningenaanbod in het zgn. voorliggend veld.

Gefaseerde aanpak

Een gefaseerde en samenhangende aanpak moet ertoe leiden, dat we meer grip krijgen en behouden op het sociaal domein. De VNG definieert 'grip' als:

1. Inzicht in de huidige situatie en relevante ontwikkelingen in het sociaal domein;
2. Inzicht in de handelingsperspectieven binnen het sociaal domein om inhoudelijk, organisatorisch en procesmatig sturing te kunnen geven. Simpel gezegd: aan welke knoppen kunnen we draaien om oplossingen voor knelpunten te realiseren? Dit maakt dat we hebben gekozen om het ontwikkelproces op te delen in 3 fasen:

1. De analysefase – waar staan we nu en wat komt er op ons af (waarom?)
2. De ambitiefase – in deze fase wordt de gewenste ontwikkelrichting helder (wat?)
3. De realisatiefase – het implementeren van de gewenste ontwikkelrichting (hoe?)

De 3 genoemde fasen stellen ons in staat om grip te gaan krijgen. Indien we helder hebben hoe de huidige situatie eruit ziet én vervolgens koers bepalen (richting geven) waar we naartoe willen bewegen, krijgen we de ontwikkelopgave c.q. ontwikkelrichting inzichtelijk en kunnen we hier gericht op gaan sturen (inrichten & verrichten).

Verder is het uitgangspunt 'tijdens de verbouwing blijft de winkel open' ook relevant voor dit traject. Dit betekent, dat het doorvoeren van de gewenste verbeteringen en het ontwikkelproces binnen het sociaal domein niet ten koste mag gaan van onze dienstverlening in de praktijk van alledag.

Van visie naar uitvoering & tegelijkertijd vanuit de praktijk ontwikkelen naar de gewenste richting

Gedurende het proces om te komen tot de gewenste vernieuwing staat de praktijk vanzelfsprekend niet stil. Sterker nog, er lopen al tal van initiatieven, die b.v. aansluiten bij de beweging naar de voorkant (denk aan de opdracht voorliggend veld jeugd of de aanpak SPUK/GALA) of er op gericht zijn om de dienstverlening van de uitvoering te verbeteren.

Dit betekent dat we de verbeteracties die al lopen en/of uitgevoerd kunnen worden, verbinden met het verbetertraject in brede zin zodat we op consistente & integrale wijze bijsturen.

Scope

Bij dit gehele ontwikkeltraject hanteren we nadrukkelijk een brede scope, concreet betekent dit het volgende: naast de beleidsvelden Jeugd, Wmo en Participatie/Armoede, worden de beleidsvelden onderwijs, gezondheid, cultuur en sport ook meegenomen in de analysefase en slag naar de gewenste ontwikkelrichting & implementatie. Dit heeft als reden dat deze beleidsvelden van cruciaal belang zijn t.a.v. onze maatschappelijke doelen uit het koerskompas. Kortom, al deze beleidsvelden zijn in meer of mindere mate communicerende vaten.

b. Huidige situatie/probleemstelling

De analysefase is inmiddels afgerond. Er is een toereikende analyse uitgevoerd waarmee een goed beeld is gecreëerd van de huidige situatie. Hieromtrent bent u via een presentatie tijdens de raadsinformatieavond eveneens meegenomen. Dit is een fundamentele stap in het traject van de herijking sociaal domein, omdat we enkel gericht en toereikend kunnen bijsturen indien we goed weten waar we staan als het gaat over onze maatschappelijke opgaven in relatie tot onze werkwijze/aanpak in het sociaal domein.

Vanuit de leefwereld van de inwoners bezien, komen de volgende inzichten c.q. verbeterpunten naar voren (deze punten komen ook naar voren uit het programma Noord en Oost):

- Onze huidige werkwijze (en protocollen) in het sociaal domein biedt een toereikend antwoord op de standaard-hulpvragen. Dit is het gros van de hulpvragen die er zijn. Echter, op het gebied van complexe meervoudige hulpvragen, of hulpvragen die mogelijk complex gaan worden, is onze werkwijze duidelijk voor verbetering vatbaar.
- In algemene zin moet de verbinding tussen de leefwereld van de inwoner en onze systeemwereld versterkt worden. Voor de inwoner met een hulpvraag maakt het niet uit welke wetten en regels er zijn, dus er is winst te behalen om de systeemwereld (onze aanpak - wetten, regels, procedures) beter af te stemmen op de hulpvragen van de inwoners (leefwereld).

Daarnaast komt er in de analyse naar voren dat er:

- Geen overkoepelende gedeelde én geïmplementeerde visie is dat daadwerkelijk richting geeft aan het handelen in het sociaal domein Brunssum;
- We onze rol als opdrachtgever moeten verbeteren door beter te sturen op de (samenwerkings)afspraken met onze partners. Dit zien we ook terug in het aanbod in het voorliggend veld. Dit is namelijk omvangrijk vanuit alle goede intenties, maar onze informatie over de effectiviteit en samenhang van al deze voorzieningen kan verbeterd worden.

Voor verdere informatie over de analyse, zie bijgevoegd rapport en presentatie.

3. Gewenste situatie (WAT?)

a. Wat willen we bereiken?

Met dit raadsvoorstel beogen we uw raad (naast de raadsinformatieavond op 19 mei) toereikend mee te nemen in (de analysefase van) de herijking sociaal domein en vragen we uw raad om de richting van de analyse en vervolgaanpak te onderschrijven om deze ontwikkelopgave aan te pakken. Met deze aanpak gaan we in feite onze manier van werken (onze systeemwereld) verbeteren om effectiever te werken aan onze maatschappelijke doelen uit het koerskompas. Hierbij doelen we op de maatschappelijke doelen (uit het koerskompas) 1 t/m 5.

We zijn ervan overtuigd dat we op deze manier een flinke kwaliteitsimpuls geven aan het sociaal domein in Brunssum. We gaan, op basis van de inzichten uit de analyse, in de ambitie- en realisatiefase aan de slag met de volgende onderdelen (in lijn met hetgeen K2 adviseert):

1. Richtinggevend denk en doe-kader sociaal domein.

Het creëren, samen met onze strategische partners, van een overkoepelend denk- en doekader dat daadwerkelijk richting geeft aan het handelen van de Brunssumse praktijk in het sociaal domein (onze gezamenlijke koers).

Bij dit overkoepelende denk- en doekader bouwen we voort op de sociaalmaatschappelijke doelen uit het koerskompas Brunssum als het gaat over de maatschappelijke opgaven waar we aan werken in dit verband.

→ Dit overkoepelend denk- en doekader moet in ieder geval concreet genoeg zijn om richting te geven aan de praktijk van het sociaal domein in Brunssum, dit betekent bijvoorbeeld dat we inzichtelijk moeten maken wat maatwerk en integraal werken nou betekent voor de verschillende professionals in het sociaal domein.

2. Verbinden domeinen en toegangspraktijken.

Uit de analyse komt naar voren dat er nog te veel gewerkt vanuit de eigen koker als het gaat over het integraal oplossen van problematiek van de inwoners. Om die reden gaan we vanuit de leefwereld van de inwoner onze systeemwereld verbeteren, dit betekent het verbeteren van inrichting organisatie, processen en professioneel gedrag. De samenwerking en relatie met ISDBOL maakt hier onderdeel van uit. Daarnaast, in dit deel zal het vraagstuk met betrekking tot een apart werkproces voor complexe meervoudige hulpvragen eveneens landen.

3. Samenwerking met partners in publiek domein/opdrachtgeverschap.

Uit de analyse komt naar voren dat we onze rol als opdrachtgever (lang) niet altijd toereikend invullen. Daar is flink winst te behalen. Om die reden gaan we, in verbinding met ons richtinggevend denk- en doekader (punt 1), onze samenwerking & sturing richting onze partners in het publiek domein verbeteren. Hierbij wordt onze koers gekoppeld aan de opdrachtverlening én sturing/monitoring van de beoogde doelen en resultaten.

Het vijfde punt dat K2 ons adviseert (in hun rapport, zie bijlage), de verbinding tussen systeem- en leefwereld in relatie tot de samenwerking met inwoners bevorderen via ervaringskennis (via de proeftuinen Noord en Oost), landt binnen het programma Noord en Oost aangezien dit naadloos aansluit op de reeds ingezette inspanningen in dat kader.

Ten slotte, we gaan deze ontwikkelopgave in nauwe samenhang c.q. verbinding met programma Noord en Oost vormgeven, vanuit het oogpunt dat 1 van onze belangrijke doelen is dat de systeemwereld (sociaal domein) beter aansluit op de leefwereld van de hulpvragende inwoners.

b. Kaderters

1. eerdere besluitvorming (BBV nr.)

Niet van toepassing.

2. traject tot dusverre

Uw raad is op 19 mei meegenomen in de analyse en vervolgaanpak herijking sociaal domein. Voorts is er bij de uitgangssituatie geschetst wat er afgelopen tijd gebeurd is in het kader van dit traject en waar we staan.

3. rol/ bevoegdheden college van B en W

Het college is verantwoordelijk om binnen de gestelde kaders onze werkwijze te verbeteren.

4. algemene beleidskaders (landelijk/ provinciaal/ lokaal)

Jeugdwet

Wmo

Participatiewet

Onderwijsbeleid

Sportbeleid

Gezondheidsbeleid.

5. past het voorstel in de strategische visie/ relatie met uitvoeringsagenda?

Ja, het betreft het realiseren van een verbetering van onze manier van werken om op die wijze beter aan de slag te gaan met onze maatschappelijke doelstellingen; het is dan ook afgestemd op het traject en de inhoud van het koerskompas Brunssum.

6. relatie met programmabegroting/ financiële gevolgen

We gaan de ontwikkelopgave financieren vanuit de innovatiebudgetten die hiervoor bestemd zijn. Deze middelen gebruiken we om de veranderkracht te creëren om de genoemde verbeterlagen te realiseren. De verwachting is dat we hiervoor €250.000 op jaarbasis nodig hebben. Deze €250.000 zijn nodig om een innovatieteam, eventueel aangevuld met externe expertise, te creëren die aan de slag gaan met de genoemde verbeterlagen.

In de innovatiebudgetten sociaal domein (612060/438290 en 630003/438290), die ook mede bedoeld waren en zijn voor dit traject, is er €205.000 aan dekking gevonden. Dit betekent dat we aan uw raad aangaande de jaren 2026 én 2027 €45.000 vragen (in totaal €90.000) om ervoor te zorgen dat er voldoende middelen zijn om de benodigde verbeteringen te gaan verwezenlijken. Dit zal verwerkt worden in de begroting 2026.

Tevens willen wij de raad verzoeken het (restant) structurele budget 'Integraal Sociaal Domein' op 630003/438290 over te boeken naar het innovatiebudget Sociaal Domein op 612060/438290 zodat onze inspanningen hiervoor op 1 plek verantwoord kunnen worden.

c. Argumenten en overwegingen

We zijn ervan overtuigd dat we enkel toereikend en gericht kunnen (bij)sturen indien de huidige situatie goed in beeld is gebracht. Dat is via de analysefase van het traject herijking sociaal domein gebeurd. Hierbij komt dat we de ontwikkelopgave enkel goed kunnen vormgeven met de juiste veranderkracht en draagvlak op alle niveaus. Om die reden vragen we uw raad om de richting van de analyse en vervolgaanpak te ondersteunen.

Strategische afstemming met het koerskompas

De herijking van het sociaal domein in Brunssum ondersteunt de doelen 1 tot en met 5 van het Koerskompas door de gemeente te helpen haar sociaal-maatschappelijke ambities te realiseren. De herijking sociaal domein is dan ook een belangrijke landingsplaats voor de doelen 1 t/m 5 vanuit het koerskompas Brunssum, samen met Programma Noord en Oost. Hierbij ligt focus op sociale cohesie, gezondheid, bestaanszekerheid en kansen voor jongeren. De herijking beoogt effectievere werkwijzen, waarbij samenwerking, maatwerk en efficiëntie centraal staan.

Met de herijking van het sociaal domein zetten we in op het verbeteren van de aansluiting tussen de leefwereld van inwoners en de systeemwereld, zodat de hulpvraag van de inwoner centraal komt te staan en complexere vraagstukken beter worden aangepakt. Succesvolle initiatieven en netwerken worden verder uitgebouwd om bestaande sterke punten van Brunssum te versterken, maar er wordt ook kritisch gekeken naar de meerwaarde van bepaalde initiatieven

en netwerken. Efficiënt gebruik van beschikbare middelen wordt bevorderd, met aandacht voor budgetbewaking en regionale samenwerking. Tegelijkertijd wordt toekomstgericht gedacht, zodat het sociaal domein bestand is tegen toekomstige uitdagingen zoals vergrijzing en maatschappelijke verschuivingen.

Maatschappelijke meerwaarde is een belangrijke maatstaf in de herijking, waarbij de effectiviteit van beleid & uitvoering wordt gemeten aan de hand van de impact op het welzijn van de inwoners. Het principe van maatwerk en mensgericht werken is van toepassing om complexe hulpvragen integraal en op maat aan te pakken, zodat niemand buiten de boot valt. De herijking legt ook de nadruk op samenwerking met strategische partners, wat aansluit bij het Koerskompas, dat de kracht van gezamenlijke aanpak bij gemeenschappelijke opgaves benadrukt.

d. Opties en keuze

Uw raad heeft de keuze om af te wijken van hetgeen aan u wordt voorgesteld via dit voorstel.

4. Bijlagen:

1. Rapport analyse sociaal domein.
2. Presentatie RIA 19 mei 2025 (wordt bijgevoegd).

Het college van burgemeester en wethouders,

Burgemeester

Secretaris

Raadsbesluit

Afdeling : Maatschappelijke ontwikkeling
Registratiekenmerk : 202405571

De raad van de gemeente Brunssum,

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 9 mei 2025, afdeling Maatschappelijke ontwikkeling ;

Besluit:

1. De richting van de analyse sociaal domein en de vervolgaanpak te onderschrijven, met als doel onze manier van werken (systeemwereld) beter aan te laten sluiten op de leefwereld van onze burger en effectiever te werken aan onze sociaal maatschappelijke doelen.
2. Het koerskompas, met de maatschappelijke doelen en ontwikkelprincipes, als fundament te gebruiken bij de verdere uitwerking van de herijking van het sociaal domein.
3. Voor het creëren van de vereiste veranderkracht binnen het sociaal domein in 2026 én 2027 het bedrag van €45.000,- bij te ramen op product 612060 en als zodanig te verwerken in de op te stellen meerjaren begroting 2026-2029 ten laste van de algemene middelen.
4. Het structurele budget 'integraal sociaal domein' (630003/438290) toe te voegen aan c.q. over te hevelen naar het jaarlijkse budget 'innovatie sociaal domein' (612060/438290) en dit te verwerken in de meerjaren begroting 2026-2029.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 4 juni 2025,

De Raad voornoemd,

Voorzitter

Griffier